

Evropska
komisija

Vaše pravice iz socialne varnosti

v Sloveniji

Informacije v tem vodniku so bile zbrane in posodobljene v tesnem sodelovanju z nacionalnimi korespondenti v vzajemnem informacijskem sistemu o socialni zaščiti (MISSOC).

Več informacij o mreži MISSOC je na voljo na naslovu:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>.

Vodnik vsebuje splošni opis ureditev socialne varnosti v posameznih državah. Dodatne informacije so na voljo v drugih publikacijah MISSOC, do katerih je mogoče dostopati prek zgoraj navedene povezave. Obrnete se lahko tudi na pristojne organe in institucije, navedene v Prilogi k temu vodniku.

Niti Evropska komisija niti osebe, ki delujejo v njenem imenu, niso odgovorne za uporabo podatkov iz te publikacije.

VSEBINA

Poglavje I: Uvod, organizacija in financiranje	4
Uvod	4
Organizacija socialne varnosti	5
Financiranje	5
Poglavje II: Zdravstveno varstvo	6
Kdaj imate pravico do zdravstvenega varstva?	6
Kaj obsega kritje?	6
Kako je omogočen dostop do zdravstvenega varstva?	6
Poglavje III: Denarna nadomestila v primeru bolezni	7
Kdaj imate pravico do denarnih nadomestil v primeru bolezni?	7
Kaj obsega kritje?	7
Kako je omogočen dostop do denarnih nadomestil v primeru bolezni?	7
Poglavje IV: Nadomestila za materinstvo in očetovstvo	9
Kdaj imate pravico do nadomestil za materinstvo ali očetovstvo?	9
Kaj obsega kritje?	9
Kako je omogočen dostop do nadomestil za materinstvo in očetovstvo?	10
Poglavje V: Nadomestila za invalidnost	11
Kdaj imate pravico do nadomestil za invalidnost?	11
Kaj obsega kritje?	11
Kako je omogočen dostop do nadomestil za invalidnost?	12
Poglavje VI: Starostne pokojnine in nadomestila za starost	13
Kdaj imate pravico do nadomestil za starost?	13
Kaj obsega kritje?	13
Kako je omogočen dostop do nadomestil za starost?	14
Poglavje VII: Nadomestila za preživele družinske člane	15
Kdaj imate pravico do nadomestil za preživele družinske člane?	15
Kaj obsega kritje?	16
Kako je omogočen dostop do nadomestila za preživele družinske člane?	17
Poglavje VIII: Nadomestila za poškodbe pri delu in poklicne bolezni	18
Kdaj imate pravico do nadomestila za poškodbe pri delu in poklicne bolezni?	18
Kaj obsega kritje?	18
Kako je omogočen dostop do nadomestila za poškodbe pri delu in poklicne bolezni?	18
Poglavje IX: Družinski prejemki	20
Kdaj imate pravico do družinskih prejemkov?	20
Kaj obsega kritje?	21
Kako je omogočen dostop do družinskih prejemkov?	21
Poglavje X: Brezposelnost	23
Kdaj imate pravico do nadomestila za primer brezposelnosti?	23
Kaj obsega kritje?	23
Kako je omogočen dostop do nadomestila za primer brezposelnosti?	24
Poglavje XI: Minimalna sredstva	25
Kdaj imate pravico do prejemkov za zagotavljanje minimalnih sredstev?	25
Kaj obsega kritje?	25
Kako je omogočen dostop do prejemkov za minimalna sredstva?	26
Poglavje XII: Dolgotrajna oskrba	27
Kdaj imate pravico do dolgotrajne oskrbe?	27
Kaj obsega kritje?	28
Kako je omogočen dostop do dolgotrajne oskrbe?	28
Priloga: Podatki o ustanovah in koristne spletne strani	30

Poglavje I: Uvod, organizacija in financiranje

Uvod

Sistem socialne varnosti v Sloveniji zajema socialno zavarovanje, družinske prejemke in sistem socialne pomoči. Sistemi socialnega zavarovanja so sestavljeni iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, obveznega zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za primer brezposelnosti in zavarovanja za starševsko varstvo. Zavarovanja so obvezna za vse zaposlene in samozaposlene osebe. Celoten sistem se financira s prispevki za socialno varnost, ki jih plačujejo zaposlene osebe in delodajalci.

Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje krije zavarovalne primere za starost, invalidnost, potrebo po pomoči in postrežbi, telesno okvaro in smrt. Obvezno so zavarovane zaposlene osebe, samozaposlene osebe, kmetje in nekatere druge kategorije oseb, ki opravljajo določene dejavnosti. To zavarovanje upravlja ena institucija, in sicer Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, ki deluje preko Centrale v Ljubljani, območnih enot in izpostav. Svet zavoda je sestavljen iz predstavnikov vlade, sindikatov, delodajalskih združenj, upokojencev ter predstavnika delovnih invalidov in delavcev Zavoda.

Obvezno zdravstveno zavarovanje

Osebe, zavarovane v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja, so upravičene do zdravstvenih storitev (zdravstveno varstvo) in denarnih nadomestil, vključno z denarnim nadomestilom v primeru bolezni, posmrtnino, pogrebno (delno) ter povračilom stroškov za zdravstvene storitve v tujini. V sistem so vključene zaposlene osebe, samozaposlene osebe, kmetje, prejemniki nadomestil iz naslova socialne varnosti (vključno z upokojenci) in druge osebe, ki prebivajo v Republiki Sloveniji, kot tudi njihovi družinski člani. Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije je edini ponudnik obveznega zdravstvenega zavarovanja. Deluje po območnih enotah in izpostavah. Upravni odbor tega zavoda je sestavljen iz predstavnikov zavarovancev in delodajalcev.

Na voljo je tudi prostovoljno dodatno zdravstveno zavarovanje (zavarovanje z doplačilom) za zdravstvene storitve, ki jih obvezno zavarovanje ne krije v celoti.

Zavarovanje za primer brezposelnosti

Zavarovanje za primer brezposelnosti zagotavlja plačilo nadomestil za primer brezposelnosti. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje deluje prek mreže območnih služb in uradov za delo. Upravni odbor je sestavljen iz predstavnikov organizacij delodajalcev, sindikatov, zaposlenih na Zavodu za zaposlovanje in vlade.

Zavarovanje za primer brezposelnosti zagotavlja tudi povračilo prevoznih in selitvenih stroškov, pravico do zdravstvenega varstva ter pravico do pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ti dve pravici se uresničujeta po predpisih, ki urejajo ti področji.

Zavarovanje za starševsko varstvo

Zavarovanje za starševsko varstvo obsega starševski dopust (porodniški dopust, dopust za nego in varstvo otroka, očetovski dopust, posvojiteljski dopust) in starševska nadomestila (porodniško nadomestilo, nadomestilo za nego in varstvo, očetovsko nadomestilo, posvojiteljsko nadomestilo) zaposlenim osebam, samozaposlenim osebam, kmetom in nekaterim drugim kategorijam oseb na območju Republike Slovenije. Pravice se uveljavljajo na 62 regionalnih centrih za socialno delo.

Družinski prejemki

Družinski prejemki so denarni dodatki ali denarne dajatve, tj. starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, otroški dodatek, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, in delno plačilo za izgubljeni dohodek.

Socialna pomoč

V slovenskem sistemu socialne varnosti so poleg denarne socialne pomoči na voljo še določeni prejemki iz naslova socialne pomoči.

Organizacija socialne varnosti

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve nadzira dejavnosti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje in centrov za socialno delo.

Družinske prejemke, socialno pomoč in socialne storitve zagotavljajo krajevno pristojni centri za socialno delo. Za nadzor je odgovorno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Ministrstvo za zdravje skupaj z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije določa programe zdravstvenih storitev za zavarovance.

Financiranje

Sheme socialnega zavarovanja v Sloveniji se financirajo iz prispevkov za socialno zavarovanje, ki jih plačujejo zavarovanci in delodajalci. Po ustavi mora država pokriti kakršno koli morebitno izgubo shem socialnega zavarovanja. Zavarovanje za primer brezposelnosti in zavarovanje za starševsko varstvo se v glavnem financirata iz državnega proračuna. Družinski prejemki in denarna socialna pomoč se v celoti financirajo iz državnega proračuna.

Poglavje II: Zdravstveno varstvo

Kdaj imate pravico do zdravstvenega varstva?

Zaposleni, samozaposlene osebe, kmetje, prejemniki nadomestil iz naslova socialnega zavarovanja (pokojnine za starost, invalidnost ali preživele družinske člane, nadomestilo za primer brezposelnosti, trajna socialna pomoč) ali osebe s stalnim prebivališčem, ki niso zavarovane v okviru nobenega drugega sistema, morajo biti obvezno zdravstveno zavarovani.

Poleg tega so do zdravstvenega varstva upravičeni tudi vzdrževani družinski člani, vključno z zakonci ali zunajzakonskimi partnerji, otroki in pastorki, ter nekatere druge osebe, ki potrebujejo pomoč.

Praviloma se za upravičenost do zdravstvenega varstva ne zahteva nobeno predhodno obdobje plačevanja prispevkov. Nekatere izjeme lahko vključujejo ortopedske pripomočke, očala, slušne aparate, proteze in druge medicinske pripomočke.

Kaj obsega kritje?

V okviru tega zavarovanja imate dostop do zdravnikov ali zdravstvenih domov, ki nudijo primarne zdravstvene storitve, ki imajo sklenjeno pogodbo z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Če nimate urejenega dodatnega zavarovanja z doplačilom, morate v okviru sistema obveznega zavarovanja poravnati del stroškov za zdravstveno varstvo, ki znašajo med 10 % in 90 %. Za nekatere zdravstvene storitve doplačila ni. Na primer za preventivno zdravstveno varstvo; zdravljenje in rehabilitacijo otrok (vključno z zdravili na recept iz pozitivne in vmesne liste); študentov; svetovalne storitve za načrtovanje družine, kontracepcijo, nosečnost in rojstvo; za nekatere hude bolezni; nujno zdravljenje in nekatere druge storitve).

Zdravstveno varstvo, ki se ne zahteva iz zdravstvenih razlogov, kot so lepotne operacije in farmacevtski izdelki, ki jih ni na pozitivni ali vmesni listi, in alternativno zdravstveno varstvo, kot je homeopatija, ni vključeno v obvezno zdravstveno zavarovanje. Te storitve morajo bolniki plačevati sami.

Lahko ste upravičeni do povračila prevoznih stroškov, če morate obiskati zdravnika zunaj vašega kraja bivanja ali če vas tja napoti oziroma pokliče pristojni zdravnik. Če potovanje traja več kot 12 ur, se lahko povrne tudi določen obseg stroškov nastanitve.

Kako je omogočen dostop do zdravstvenega varstva?

Svojega osebnega zdravnika, tj. splošnega zdravnika, ginekologa, pediatra in zobozdravnika, lahko prosto izberete. Te osebe delujejo kot „čuvaji“, saj je dostop do specialista možen samo na podlagi napotnice splošnega zdravnika. Na podlagi napotnice je nato mogoče prosto izbrati tudi zdravstvene storitve, specialiste ter javne bolnišnice in zasebne bolnišnice s koncesijo.

Imena in naslovi javnih zdravnikov in zasebnih zdravnikov s koncesijo, ki zagotavljajo zdravstveno varstvo, so na voljo v imeniku Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije: *Izvajalci zdravstvenih storitev*.

Poglavje III: Denarna nadomestila v primeru bolezni

Kdaj imate pravico do denarnih nadomestil v primeru bolezni?

Denarno nadomestilo v primeru bolezni se izplačuje iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, da se nadomesti začasna izguba delovne zmožnosti ekonomsko aktivnih zavarovancev. Zato se izplačuje zaposlenim, samozaposlenim osebam, lastnikom zasebnih podjetij, vrhunskim športnikom in vrhunskim šahistom ter kmetom.

Kaj obsega kritje?

Denarno nadomestilo v primeru bolezni običajno izplačuje delodajalec v prvih 30 dneh zadržanosti od dela. Predhodno zavarovanje se ne zahteva, višina nadomestila pa je odvisna od razloga za zadržanost.

Od 31. dne zadržanosti od dela denarno nadomestilo v primeru bolezni izplačuje Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. V nekaterih primerih se nadomestilo v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja izplačuje že od prvega dne zadržanosti. To velja v primeru presaditve živega tkiva in organov, dajanja krvi ali ko je nezmožnost za delo zaradi nege ožjega družinskega člana; izolacije in spremstva, ki ju odredi zdravnik; in poklicne bolezni ali poškodbe pri delu .

Denarno nadomestilo v primeru bolezni se običajno izplačuje do enega leta. Daljša upravičenost se dovoli izjemoma, če zdravstvene storitve ni bilo mogoče končati v zadevnem času. Lahko se izplačuje tudi do 30 dni po prenehanju pogodbe o zaposlitvi.

Trajanje je omejeno v primeru nege ožjega družinskega člana, na primer otroka ali zakonca. Omejeno je na sedem delovnih dni ter 15 delovnih dni za otroke, mlajše od sedem let, ali invalidne otroke. Izplačilo nadomestila je mogoče tudi podaljšati, na primer za najhujše primere, dokler otrok ne odraste.

Denarno nadomestilo v primeru bolezni se izračuna na podlagi povprečne mesečne plače ali povprečne osnove za plačilo prispevkov (na primer za samozaposlene osebe) v koledarskem letu pred letom, v katerem je bila oseba zadržana od dela.

Znesek denarnega nadomestila v primeru bolezni znaša med 70 % in 100 % osnove za izračun. Na primer, do 70 % znaša zaradi poškodbe izven dela za prvih 90 dni, 80 % zaradi bolezni, ki ni povezana z delom in 100 % v primeru poklicne bolezni ali poškodbe pri delu,, presaditve živega tkiva in organov, dajanja krvi ali izolacije, ki jo odredi zdravnik.

Kako je omogočen dostop do denarnih nadomestil v primeru bolezni?

Denarno nadomestilo v primeru bolezni se izplačuje prvih 30 dni na podlagi ocene delovne nezmožnosti ali potrebe po negi družinskega člana, to oceno pa opravi izbrani osebni zdravnik. Po tem ali v drugih primerih, kadar se denarno nadomestilo v primeru bolezni plačuje iz obveznega zdravstvenega zavarovanja od prvega dne odsotnosti z dela, se zahteva odločba imenovanega zdravnika. V tem primeru je možna pritožba na zdravniško komisijo Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

V praksi delodajalec izplačuje denarno nadomestilo v primeru bolezni tudi po 31. dnevu zadržanosti od dela. Zavod za zdravstveno zavarovanje povrne delodajalcu izplačana nadomestila po predložitvi zahtevka, ki mu morajo biti priloženi pravilno in v celoti izpolnjeno potrdilo o upravičeni odsotnosti z dela in drugi obračunski dokumenti.

Poglavje IV: Nadomestila za materinstvo in očetovstvo

Kdaj imate pravico do nadomestil za materinstvo ali očetovstvo?

Ženske so z vidika obveznega zdravstvenega zavarovanja upravičene do zdravstvenega varstva pred in med rojstvom otroka ter po njem. Pravica do starševskega dopusta in denarnih nadomestil izhaja iz zavarovanja za starševsko varstvo.

Za upravičenost do nadomestila za materinstvo ali očetovstvo morate biti zavarovani pred začetkom dopusta ali vsaj 12 mesecev v preteklih treh letih. Za porodniški dopust/pородniško nadomestilo lahko praviloma zaprosi mati otroka. Le izjemoma lahko zahtevek vloži oče otroka ali druga zavarovana oseba, ki skrbi za otroka, ali posvojitelj, če je mati umrla, če je otroka zapustila ali ni zmožna samostojno živeti in delati. Praviloma imajo očetje in posvojitelji pravico do posebnih nadomestil.

Če pogoji glede zavarovanja niso izpolnjeni, ste lahko upravičeni do starševskega dodatka iz sistema družinskih prejemkov.

Kaj obsega kritje?

Pravice iz zavarovanja za starševsko varstvo vključujejo starševski dopust (porodniški dopust, očetovski dopust, posvojiteljski dopust in dopust za nego in varstvo otroka), starševska nadomestila (porodniško nadomestilo, očetovsko nadomestilo, posvojiteljsko nadomestilo ter nadomestilo za nego in varstvo otroka) ter pravico do krajšega delovnega časa zaradi starševstva.

Porodniški dopust

Porodniški dopust traja 105 koledarskih dni, z začetkom 28 dni pred predvidenim datumom poroda in 77 dni po tem datumu. Dopust je obvezen po porodu, neporabljenega dopusta pred porodom pa ni mogoče prenesti na obdobje po rojstvu otroka.

Očetovski dopust

Očetje so upravičeni do 90 dni očetovskega dopusta, od tega je treba 15 dni porabiti v prvih šestih mesecih življenja otroka. Preostalih 75 dni (samo plačani prispevki) je treba porabiti, preden otrok dopolni starost treh let.

Dopust za nego in varstvo otroka

Po izteku porodniškega dopusta lahko kateri koli od staršev uveljavlja dopust za nego in varstvo otroka. Traja 260 koledarskih dni in se lahko v nekaterih primerih podaljša. Na primer, lahko se podaljša za dodatnih 90 dni v primeru rojstva več otrok hkrati (za vsakega dodatnega otroka) ali če otrok potrebuje posebno nego. Podaljša se lahko tudi, če imajo starši že dva ali več otrok, mlajših od osem let, ali v primeru prezgodnjega poroda.

Posvojiteljski dopust

Posvojiteljski dopust je dopust namenjen enemu ali obema posvojiteljema, da se lahko posvojitelja in otrok takoj po posvojitvi v celoti posvetijo drug drugemu. Posvojiteljski dopust traja 150 dni za otroke med enim in četrtem letom ter 120 dni za otroke med četrtem in desetim letom starosti. Kadar posvojiteljski dopust koristita oba starša skupaj, se celotno trajanje omeji na 150 oziroma 120 dni.

Starševska nadomestila (porodniško nadomestilo, očetovsko nadomestilo, nadomestilo za nego in varstvo otroka in posvojiteljsko nadomestilo)

Starševsko nadomestilo se izplačuje med starševskim dopustom. Za upravičenost do starševskih nadomestil zadostuje, če je oseba zavarovana dan pred koriščenjem starševskega dopusta. Če oseba ni upravičena do starševskega dopusta, lahko še vedno zaprosi za starševsko nadomestilo, če je bila zavarovana vsaj 12 mesecev v preteklih treh letih.

Porodniško nadomestilo znaša 100 % povprečne plače (ali druge osnove za izračun) za 12 mesecev pred prvim zahtevkom za starševski dopust. Nadomestilo za nego in varstvo otroka, očetovsko nadomestilo in posvojiteljsko nadomestilo znaša 90 % plače ali druge individualne osnove za zadnjih 12 mesecev (100 % če osnova ne presega 763,06 EUR).

V primeru manjkajočih mesecev se upošteva 55% minimalne plače. Višina starševskega nadomestila je omejena, z izjemo porodniškega dopusta.

Starševsko nadomestilo se običajno izplačuje med starševskim dopustom. Edina izjema je nadomestilo za očetovstvo. To se izplačuje prvih 15 dni. Preostalih 75 dni se za očeta otroka izplačujejo samo prispevki za socialno varnost na podlagi minimalne plače.

Eden od staršev je upravičen do dela s krajšim delovnim časom (ne manj kot polovico polnega delovnega časa), dokler otrok ne doseže starosti treh let. To obdobje se podaljša, dokler v družini z dvema ali tremi otroki najmlajši otrok ne dopolni šest let. Če so v družini štirje ali več otrok, lahko eden od staršev v celoti zapusti trg dela. V primeru invalidnega otroka se lahko pravica do krajšanega delovnega časa podaljša, dokler otrok ne dopolni 18 let.

V vseh teh primerih delodajalec zagotavlja plačilo za dejansko opravljeno delo, za preostali del pa se iz zavarovanja za starševsko varstvo izplačujejo prispevki iz naslova socialne varnosti za polni delovni čas.

Kako je omogočen dostop do nadomestil za materinstvo in očetovstvo?

Za starševski dopust in starševska nadomestila je treba zahtevek vložiti pri regionalnem centru za socialno delo, običajno v kraju stalnega prebivališča matere.

Upravičenci morajo svojega delodajalca obvestiti praviloma 30 dni pred načrtovanim starševskim dopustom. Če to ni mogoče, je treba delodajalca obvestiti v treh dneh po rojstvu otroka.

Poglavje V: Nadomestila za invalidnost

Kdaj imate pravico do nadomestil za invalidnost?

Do invalidske pokojnine in nadomestila invalidskega zavarovanja ste upravičeni, če je invalidnost potrjena. Invalidnost je potrjena, če se zaradi sprememb v zdravstvenem stanju (kot posledica poškodbe ali bolezni), ki ga z zdravljenjem ali rehabilitacijo ni mogoče izboljšati, zmožnost za delo zmanjša ali izgubi.

Invalidska komisija pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije določi eno od treh kategorij invalidnosti, odvisno od preostale delovne zmožnosti:

- I. kategorija: zavarovanec ni več zmožen opravljati organiziranega pridobitnega dela;
- II. kategorija: delovna zmožnost zavarovanca za njegov poklic je zmanjšana za 50 % ali več;
- III. kategorija: Zavarovanec ni več zmožen za delo s polnim delovnim časom, lahko pa določeno delo opravlja vsaj s polovico polnega delovnega časa, oziroma če je njegova delovna zmožnost za njegov poklic zmanjšana za manj kot 50 % ali če še lahko dela v svojem poklicu s polnim delovnim časom, vendar pa ni zmožen za delo na delovnem mestu, na katerega je bil razporejen.

Za osebe, ki so pridobile pravico na podlagi invalidnosti pred 45. letom starosti, je vsakih pet let predviden obvezni zdravniški pregled. Za zdravniški pregled se lahko zaprosi tudi po navedenem letu starosti ali pred iztekom petletnega obdobja, in sicer na podlagi okoliščin posameznega primera. Mogoče je tudi, da se zdravniški pregled ne zahteva, celo za osebo, mlajšo od 45 let.

Kaj obsega kritje?

Invalidska pokojnina

Do invalidske pokojnine ste lahko upravičeni, če je invalidnost potrjena kot:

- I. kategorija:
- invalidnost II. kategorije, oseba pa brez poklicne rehabilitacije ni zmožna za nobeno drugo ustrezno delo, ta pa ji ni zagotovljena, ker je stara nad 50 let;
- invalidnost II. ali III. kategorije, osebi pa ni zagotovljena ustrezna zaposlitev oziroma prerazporeditev, ker je že dopolnila 63 let (moški) ali 61 let (ženska).

Če je invalidnost posledica nezgode pri delu ali poklicne bolezni, je zavarovanec upravičen do invalidske pokojnine ne glede na predhodno obdobje zavarovanja. Drugače je do invalidske pokojnine upravičen samo, če obstaja določena „količina delovnih let“, kakor je pojasnjeno v nadaljevanju.

Na primer, zavarovanje mora pokrivati najmanj eno tretjino obdobja od dopolnjenega 20. leta starosti (ali 23. ali 26. leta po visokošolskem ali univerzitetnem izobraževanju) do nastanka invalidnosti. V primeru zavarovanca, ki je postal invalid po dopolnjenem 21. letu, vendar pred dopolnjenim 30. letom starosti, mora dopolnjena pokojninska doba pokrivati samo eno četrtno obdobja od dopolnjenega 21. leta starosti pa do dneva nastanka invalidnosti. Manj strogi pogoji veljajo, če je invalidnost

I. kategorije nastala pred 21. letom starosti. V tem primeru se zahteva vključenost v obvezno zavarovanje ob nastanku invalidnosti ali vsaj trimesečna zavarovalna doba.

Višina invalidske pokojnine se določi na enaki osnovi, ki velja za izračun starostne pokojnine (povprečna plača v 18 najboljših zaporednih letih zavarovanja po letu 1970).

Odstotek za odmero invalidske pokojnine za zavarovanca, ki ni dosegel polne upokojitvene starosti (63 let za moške in 61 let za ženske), se določi ob upoštevanju dejanske zavarovalne dobe za pokojnino in prištete (fiktivne) minimalne zavarovalne dobe.

Zavarovanje nadomestila za invalidnost

Nadomestilo za invalidnost

Nadomestilo za invalidnost se lahko izplačuje zavarovancem z invalidnostjo II. kategorije, potem ko dosežejo starost 50 let, ali z invalidnostjo III. kategorije.

Delna invalidska pokojnina

Zavarovana oseba s III. kategorijo invalidnosti je upravičenega do skrajšanega delovnega časa in delne invalidske pokojnine, če ni zmožna za delo s polnim delovnim časom ali dela s polnim delovnim časom ne more opravljati brez poklicne rehabilitacije.

Delna invalidska pokojnina se odmeri glede na število preostalih ur dela, ki ga zavarovana oseba še opravlja. Odmera se izvede glede na višino invalidske pokojnine, do katere bi prejemnik bil upravičen na dan nastanka invalidnosti. To pomeni, da če je oseba zaposlena 4 ure na dan, je upravičena do 50 % invalidske pokojnine, če dela 5 ur na dan je upravičena do 37,5 %, in če dela 6 ur na dan, je upravičena do 25 % in če dela 7 ur, je upravičena do 12,5 %.

Invalidnina

Invalidnina je mesečno denarno nadomestilo, ki ga lahko prejema zavarovanec ali upokojenec zaradi telesne okvare, nastale med zavarovanjem ali v času uživanja pokojnine. Ni nujno, da je telesna okvara vzrok za invalidnost.

Višina invalidnine je odvisna od vzroka telesne okvare in njene stopnje (uporablja se osem stopenj). Za upravičenost do invalidnine, če je invalidnost posledica bolezni ali poškodbe, ki ni povezana z delom, mora biti telesna okvara najmanj 50 %. Zahteva se enaka pokojninska doba kot pri invalidski pokojnini.

Poklicna rehabilitacija

Poklicno rehabilitacijo organizira delodajalec v sodelovanju z Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, ki plača tudi stroške. Nadomestilo za čas poklicne rehabilitacije se izplačuje za obdobje od pridobitve pravice do poklicne rehabilitacije in do njenega konca.

Kako je omogočen dostop do nadomestil za invalidnost?

Izgubo ali stopnjo preostale delovne zmožnosti, telesno okvaro in potrebo po drugih nadomestilih iz invalidskega zavarovanja ocenijo zdravniki izvedenci ali invalidske komisije na prvi in drugi stopnji. Posamezni izvedenci in invalidske komisije so strokovni organi Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Poglavje VI: Starostne pokojnine in nadomestila za starost

Kdaj imate pravico do nadomestil za starost?

Starostna pokojnina

Pravica do starostne pokojnine je odvisna od starosti zavarovanca, njegovega spola in dopolnjene pokojninske dobe. Zavarovanec pridobi pravico do starostne pokojnine pri:

- starosti 58 let, če je dopolnil 40 let pokojninske dobe (moški) oziroma 38 let pokojninske dobe (ženske). Ti minimalni pogoji za ženske bodo veljali po prehodnem obdobju, ki bo končano leta 2014; ali
- starosti 63 let (moški) oziroma 61 let (ženska), če je dopolnila 20 let pokojninske dobe; ali
- starosti 65 let (moški) oziroma 63 let (ženska), če je dopolnila najmanj 15 let zavarovalne dobe.

Pokojninska doba vključuje tudi obdobja neplačevanja prispevkov, ki se štejejo v pokojninsko dobo, na primer končan dodiplomski in podiplomski študij, služenje vojaškega roka, usposabljanje za pomožne policijske enote ali čas, ko je bila oseba prijavljena na zavodu za zaposlovanje. Poleg teh obdobjev obdobje zavarovanja krije samo obdobja, za katera so se plačevali prispevki.

Najnižja upokojitvena starost se lahko v nekaterih primerih zniža. Na primer, zniža se lahko za nekatera obdobja vzgajanja otroka ali za ženske, zaposlene med 15. in 18. letom. Zato je najnižja upokojitvena starost za ženske 55 let in za moške 58 let.

Kaj obsega kritje?

Starostna pokojnina

Višina starostne pokojnine se izračuna kot odstotek od pokojninske osnove za izračun. Slednja upošteva 18 najugodnejših zaporednih let zavarovanja od leta 1970. Določeni sta pokojninski osnovi za izračun najnižje in najvišje pokojnine.

Odmerni odstotek je odvisen od spola, saj je nekoliko višji za ženske, ter od dolžine pokojninske dobe. Na primer, za osebe z dobo za upravičenost do prejemanja pokojnine, in sicer 40 let (moški) oziroma 38 let (ženske), starostna pokojnina znaša 72,5 % pokojninske osnove za izračun.

Zgornje meje za upokojitev ni. Dejansko se zavarovance spodbuja, da delajo dlje in odložijo odhod v pokoj. Če zavarovanec dela dlje od polne delovne dobe (40 ali 38 let) ali se upokoji po dopolnjeni starosti (63 let za moške in 61 let za ženske), se dodeli dodatek k pokojninski osnovi za izračun (dodaten odmerni odstotek). Možno je tudi znižanje (malus), če se oseba upokoji pred dopolnjeno polno upokojitveno starostjo.

Delna pokojnina

Če ste že upravičeni do starostne pokojnine, imate pravico do delne pokojnine. V tem primeru ne smete biti zaposleni (ali opravljati samozaposlitvenih dejavnosti) več kot polovico polnega delovnega časa. Ne glede na skrajšanje delovnega časa je delna

pokojnina vedno enaka polovici starostne pokojnine, do katere bi bili upravičeni, če bi se v celoti upokojili.

Letni dodatek

Upokojenci so upravičeni do pavšalnega enkratnega letnega dodatka, ki se dodeli v dveh različnih zneskih, odvisno od višine pokojnine. Dodatek je nekoliko višji za osebe z nižjo pokojnino.

Kako je omogočen dostop do nadomestil za starost?

Zahtevek je treba vložiti pri izpostavi Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije v kraju, kjer je bila oseba nazadnje zavarovana.

Poglavje VII: Nadomestila za preživele družinske člane

Kdaj imate pravico do nadomestil za preživele družinske člane?

Za izplačilo pokojnine za preživele družinske člane veljajo splošni in posebni pogoji. Splošni pogoji veljajo za umrlo zavarovano osebo, posebni pa za vdovo/vdovca ali druge družinske člane.

Splošni pogoji, ki se nanašajo na umrlega

Preživeli družinski člani so lahko upravičeni do pokojnine za preživele družinske člane, če je umrla zavarovanka:

- dopolnil najmanj pet let zavarovalne dobe ali vsaj deset let pokojninske dobe (vključno z obdobji neplačevanja prispevkov, ki se štejejo v pokojninsko dobo),
- izpolnjeval pogoje za pridobitev pravice do starostne ali invalidske pokojnine, ali
- že užival starostno ali invalidsko pokojnino ali druge pravice iz naslova invalidnosti.

Posebni pogoji za vdovsko pokojnino

Do vdovske pokojnine so lahko upravičeni naslednji družinski člani: preživeli zakonec, zunajzakonski partner (če je skupno življenje trajalo vsaj tri leta ali vsaj eno leto, če imata partnerja skupnega otroka) in vzdrževani ločeni zakonec.

Upravičeni so lahko, če:

- so dosegli določeno starost, na primer 53 let. Če so dopolnili le 48 let, se plačilo odloži do 53. leta (starosti se znižajo, če vdova ali vdovec v času smrti zavarovanca ni zavarovan);
- so popolnoma nezmožni za delo ali so postali nezmožni v enem letu po smrti, ne glede na starost, ali
- so ostali z otrokom, ki je upravičen do družinske pokojnine, in morajo zanj skrbeti ali če se tak otrok rodi v 300 dneh po smrti.

Posebni pogoji za družinsko pokojnino

Pravico do družinske pokojnine dobijo po smrti zavarovanca njegovi:

- otroci (zakonski ali nezakonski ali posvojeni);
- pastorki, vnuki ali drugi otroci brez staršev, ki jih je zavarovanec preživljal;
- starši (oče in mati, očim in mačeha) in posvojitelji, če jih je zavarovanec preživljal do svoje smrti;
- bratje in sestre, ki jih je zavarovanec preživljal in nimajo lastnih sredstev za preživljanje.

Otrok ima pravico do pokojnine za preživele družinske člane do dopolnjenega 15. ali 18. (če je prijavljen kot brezposelna oseba) leta starosti oziroma do konca šolanja (ki ga izkazuje s potrdilom o šolanju), vendar največ do dopolnjenega 26. leta starosti. Otrok, ki je postal popolnoma nezmožen za delo, preden je dosegel starost, do katere mu je zagotovljena pokojnina za preživele družinske člane, ima pravico do te pokojnine, dokler traja taka nezmožnost.

Starši, ki jih je zavarovanec preživeljal do svoje smrti, pridobijo pravico do družinske pokojnine, če so bili ob zavarovančevi smrti stari 58 let ali so popolnoma nezmožni za delo.

Bratje in sestre umrlega zavarovanca, ki jih je zavarovanec preživeljal do svoje smrti, pridobijo pravico do družinske pokojnine, če izpolnjujejo bodisi pogoje, ki so določeni za otroke, bodisi pogoje, ki so določeni za starše umrlega zavarovanca.

Nadomestilo v primeru smrti in povračilo pogrebne

Obe pravici izhajata iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in sta odvisni od določenega predhodnega obdobja zavarovanja. Zahtevek zanj je treba vložiti v šestih mesecih po smrti zavarovanca.

Nadomestilo v primeru smrti je enkratno pavšalno nadomestilo, ki se izplača družinskim članom umrlega zavarovanca, ki jih je ta preživeljal do svoje smrti. Šteje se, da je umrli zavarovanec preživeljal upravičenca, če je bil ta zdravstveno zavarovan po njem kot družinski član. Pogrebna se (delno) povrne osebi, ki je plačala za pogreb umrlega zavarovanca.

Kaj obsega kritje?

Vdovska pokojnina

Vdovska pokojnina znaša 70 % pokojnine umrlega zavarovanca (starostne ali invalidske) ali pokojnine, do katere bi bil umrli zavarovanec upravičen na dan svoje smrti.

Vdova ali vdovec, ki ima pravico do lastne pokojnine, je poleg tega upravičen do 15 % vdovske pokojnine do določene meje. Znesek obeh pokojnin ne sme preseči zneska starostne pokojnine, odmerjene za moškega od najvišje pokojninske osnove za 40 let pokojninske dobe.

Če bi bila ovdovela oseba upravičena do ene od izbranih pokojnin, bi lahko izbrala najugodnejšo (tj. najvišjo) pokojnino.

Enaka pravila veljajo za ločenega zakonca, ki ga je zavarovanec preživeljal do svoje smrti. Če se je umrli zavarovanec ponovno poročil, vendar je še naprej preživeljal nekdanjega zakonca, se zadnji zakonec in vsi drugi nekdanji zakonci obravnavajo kot soupravičenci.

Družinska pokojnina

Odstotek družinske pokojnine je odvisen od števila upravičenih oseb, kot sledi:

- za enega člana znaša 70 % pokojnine umrlega zavarovanca,
- za dva člana znaša 80 %,
- za tri člane znaša 90 % in
- za štiri ali več članov družinska pokojnina znaša 100 % pokojnine, do katere bi bil zavarovanec upravičen v času njegove smrti.

Vsak otrok, ki je ostal brez obeh staršev, je poleg družinske pokojnine enega od staršev upravičen do 30 % osnove za odmero družinske pokojnine po drugem staršu

(do določene meje). Vendar skupen znesek, ki ga otroci dobijo po drugem staršu, ne sme preseči 100 % osnove za odmero družinske pokojnine po drugem staršu.

Odpravnina

Ovdovela oseba, ki ne izpolnjuje pogojev za vdovsko pokojnino in ki ni zaposlena ali samozaposlena ter zato ni obvezno zavarovana, ima pravico do odpravnine v višini šestih mesečnih zneskov vdovske pokojnine, ki ustrezajo vsoti, ki bi jo le-ta prejela, če bi bila upravičena do vdovske pokojnine.

Oskrbnina

Za oskrbnino je mogoče zaprositi, potem ko je bila pravica do odpravnine izčrpana, da se zagotovijo minimalna sredstva.

Kako je omogočen dostop do nadomestila za preživele družinske člane?

Zahtevek je treba vložiti pri izpostavi Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije v kraju, kjer je bil umrli zavarovanec nazadnje zavarovan.

Za nadomestilo v primeru smrti in povračilo pogrebnine je treba zaprositi pri izpostavi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Zahtevek za povračilo pogrebnine pa lahko vloži tudi javni izvajalec pogrebne dejavnosti, če ima sklenjeno pogodbo z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Poglavje VIII: Nadomestila za poškodbe pri delu in poklicne bolezni

Kdaj imate pravico do nadomestila za poškodbe pri delu in poklicne bolezni?

Ni posebnega sistema socialnega zavarovanja, ki bi vključeval poškodbe pri delu in poklicne bolezni. Zavarovalne primere, ki zadevajo začasno nezmožnost za delo, krije obvezno zdravstveno zavarovanje, zavarovalne primere invalidnosti ali smrti zavarovanca pa krije obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Poškodbe pri delu so opredeljene kot poškodbe, ki se zgodijo zaradi dela in pri njem ter na poti med krajema bivanja in dela. Na voljo je seznam poklicnih bolezni, pri čemer se bolezen, ki ni na tem seznamu, ne obravnava kot poklicna bolezen.

Kaj obsega kritje?

V primeru poškodbe pri delu ali poklicne bolezni se vsi stroški najnujnejšega zdravljenja in zdravstvene rehabilitacije krijejo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Doplacilo v breme zavarovanca se ne zahteva.

Če je začasna nezmožnost posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, denarno nadomestilo v primeru bolezni, ki ga najprej izplača delodajalec in nato Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, znaša 100 % osnove za izračun. Poleg tega zavarovanec prejema nadomestilo tudi po prenehanju pogodbe o zaposlitvi, dokler spet ne postane zmožen za delo.

V primeru invalidnosti, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, se za pravico do invalidske pokojnine ali invalidnine ne zahteva nobeno predhodno zavarovanje. Poleg tega se za pravico do invalidnine prizna nižji odstotek (30 %) telesne okvare.

Ugodnejši ni samo dostop do nadomestil, temveč tudi njihov obseg. Na primer, invalidska pokojnina se izračuna za polno delovno dobo (40 let za moške in 38 let za ženske), invalidnina pa je višja.

Za upravičenost do prejemanja pokojnine za preživele družinske člane, ki bi jo umrli zavarovanec drugače moral izpolniti, se v primeru smrti zaradi poškodbe pri delu ali poklicne bolezni ne zahteva nobena doba.

Kako je omogočen dostop do nadomestila za poškodbe pri delu in poklicne bolezni?

Zdravstveno varstvo zagotavlja izbrani osebni zdravnik ali drug zdravnik, če se zahteva nujna zdravniška pomoč. Denarno nadomestilo v primeru bolezni izplačuje delodajalec (za vsako zadržanost, za katero je potrebnih več kot 30 dni, pa stroške povrne Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije).

Zahtevek za nadomestila v primeru invalidnosti in smrti zavarovanca je treba vložiti pri izpostavi Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije v kraju, kjer je

oseba zavarovana ali kjer je bil umrli zavarovanec nazadnje zavarovan. Stopnjo invalidnosti ali okvare oceni pristojna invalidska komisija.

Poglavje IX: Družinski prejemki

Kdaj imate pravico do družinskih prejemkov?

Družinski prejemki so denarne dajatve, ki se zagotavljajo ob rojstvu otroka, pri nadaljnji vzgoji otroka, prav tako pa vključujejo posebna nadomestila za otroke, ki potrebujejo posebno nego in varstvo.

Starševski dodatek

Starševski dodatek je denarna pomoč staršem, ki niso upravičeni do starševskega nadomestila iz naslova sistema zavarovanja za starševsko varstvo.

Pravica do starševskega dodatka traja 365 dni od rojstva otroka. Praviloma ima prvih 77 dni od rojstva otroka pravico do starševskega dodatka mati. V izjemnih primerih lahko v prvih 77 dneh po rojstvu otroka pravico do starševskega dodatka uveljavlja oče ali druga oseba.

Po 77 dneh od rojstva otroka pa ima pravico do starševskega dodatka eden od staršev, mati ali oče, o čemer se starša pisno dogovorita. Pogoji za upravičenost je ta, da sta oba posameznika, tj. izbrani starš (ali druga oseba, ki vzdržuje otroka) in otrok sam, državljan EU s stalnim prebivališčem v Sloveniji. Prav tako ni dovoljeno nobeno prekrivanje z drugimi pravicami.

Pomoč ob rojstvu otroka

Pomoč ob rojstvu otroka je enkratni prejemek za nakup oblačil in drugih potrebščin za novorojenčka, katerega mati ali oče imata stalno prebivališče v Republiki Sloveniji.

Otroški dodatek

Otroški dodatek se izplača kot pomoč staršem pri vzdrževanju in izobraževanju/usposabljanju otroka. Izpolnjen mora biti pogoj, da je dohodek na člana družine pod 64 % povprečne nacionalne plače v Sloveniji. Poleg tega se zahteva prijavljeno (stalno ali začasno) prebivališče otroka v Sloveniji.

Otroški dodatek se izplačuje enemu od staršev za otroke do dopolnjenega 18. leta starosti..

Dodatek za veliko družino

Dodatek za veliko družino je letni prejemek, ki se izplača družinam s tremi ali več otroki, ki niso starejši od 18 (ali 26 let, če je otrok vključen v redno izobraževanje ali usposabljanje) in povprečni mesečni dohodek na osebo presega 64 % neto povprečne plače. Dodatek za veliko družino se izplačuje enemu od staršev, če ima z otroki skupno stalno prebivališče.

Dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo

Dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, je denarni prejemek, namenjen delnemu kritju povečanih življenjskih stroškov, ki jih ima družina zaradi nege in varstva takega otroka.

Dodatek za nego otroka se izplačuje enemu od staršev, če ima otrok stalno prebivališče v Republiki Sloveniji. Dodatek se dodeli na podlagi mnenja posebne zdravniške komisije in izplačuje, dokler otrok ne dopolni 18. leta starosti ali dokler je vključen v redno izobraževanje ali usposabljanje. Izjemoma se dodatek izplačuje za otroke, za katere skrbijo drugi, npr. kadar se šolajo v zavodu ali živijo v rejniški družini.

Delno plačilo za izgubljeni dohodek

Delno plačilo za izgubljeni dohodek prejme eden od staršev, ki je prekinil delovno razmerje ali začel delati s krajšim delovnim časom zaradi nege in varstva otroka s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno oviranega otroka. Izpolnjena morata biti pogoja, da imata otrok in starš stalno prebivališče v Sloveniji in državljanstvo EU.

Kaj obsega kritje?

Starševski dodatek je mesečna pavšalna denarna pomoč, ki znaša 55 % minimalne plače (196,49 EUR).

Pomoč ob rojstvu otroka znaša 64 % minimalne plače (280,75 EUR). Namesto pomoči ob rojstvu otroka lahko starši izberejo opremo v obliki paketa (paket opreme za novorojenčka) z enako vrednostjo.

Višina otroškega dodatka je odvisna od dohodka družine (nižji dohodek pomeni višji dodatek) in števila otrok v družini. Znesek se poveča za dodatnih 10 % za enostarševske družine in 20 % za predšolske otroke, ki ne obiskujejo vrtca.

Dodatek za veliko družino znaša 393,46 EUR za družino s tremi otroki. Njegov znesek je višji za družine s štirimi ali več otroki (479,83 EUR).

Mesečna višina dodatka za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo znaša 101,05 EUR. Za otroke s težko motnjo v duševnem razvoju in težko gibalno ovirane otroke pa se znesek podvoji (202,17 EUR).

Mesečno delno plačilo za izgubljeni dohodek je enako minimalni nacionalni plači (748,10 EUR ali 572,27 EUR po plačilu davkov in prispevkov). Če eden od staršev dela s krajšim delovnim časom, mu pripada sorazmerni del delnega plačila za izgubljeni dohodek.

Kako je omogočen dostop do družinskih prejemkov?

Zahtevek za družinske prejemke se vloži na krajevno pristojnih centrih za socialno delo. Zahtevek za starševski dodatek je treba vložiti od 30 dni pred predvidenim datumom poroda do 30 dni po rojstvu otroka. Za pomoč ob rojstvu otroka je treba zaprositi v 60 dneh od rojstva otroka, po tem roku pravice ni mogoče več uveljavljati.

Za otroški dodatek lahko zaprosi otrok sam, če je dopolnil vsaj 18 let. V tem primeru se izplača znesek za prvega otroka, ne glede na dejansko število otrok v družini. Pravica do otroškega dodatka se prizna za dobo enega leta in jo je treba uveljavljati v 90 dneh po otrokovem rojstvu. Po tem roku se prizna s prvim dnem naslednjega meseca po vložitvi zahtevka. Če želi upravičenec neprekinjeno prejemati otroški

dodatek, mora v zadnjem mesecu veljavnosti odločbe o priznanju pravice do otroškega dodatka vložiti nov zahtevek.

Za dodatek za veliko družino je treba zaprositi najpozneje 15. julija vsako leto. Po tem roku pravice ni mogoče več uveljavljati. Dodatek za veliko družino lahko po uradni dolžnosti dodeli center za socialno delo, če je družina upravičena do otroškega dodatka.

Za dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, je treba zaprositi v 90 dneh od datuma rojstva. Če se pravica uveljavlja po tem roku, se dodatek izplača s prvim dnevom naslednjega meseca po vložitvi zahtevka.

Poglavje X: Brezposelnost

Kdaj imate pravico do nadomestila za primer brezposelnosti?

Nadomestilo za primer brezposelnosti se lahko izplača zaposlenim in samozaposlenim osebam, ki so obvezno zavarovane za primer brezposelnosti. Do brezposelnosti mora priti brez volje ali krivde zavarovanca.

Zavarovanec mora izpolnjevati naslednje dodatne pogoje:

- je bil v delovnem razmerju najmanj 9 mesecev v zadnjih 24 mesecih;
- je sprejel ustrezno zaposlitev (če je na voljo ustrezna zaposlitev, se nadomestilo za primer brezposelnosti ne izplača); po določenem času je treba sprejeti tudi zaposlitev, ki je eno stopnjo izobrazbe nižja, poleg ustreznega dela;
- se je prijavil na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja;
- je sposoben za delo;
- aktivno išče zaposlitev;
- je star od 15 do 65 let.

Kaj obsega kritje?

Nadomestilo za primer brezposelnosti se izračuna na podlagi povprečnih mesečnih plač zavarovanca (brez zgornje meje in vključno z nekaterimi nadomestili za izpad dohodka), ki jih je prejel v obdobju zadnjih 12 mesecev pred prenehanjem pogodbe o zaposlitvi.

Prve tri mesece nadomestilo za primer brezposelnosti znaša 80 % osnove za izračun. Med četrtem in dvanajstim mesecem je 60 % osnove za izračun in nato 50 %. Nadomestilo ne sme biti nižje od 350 EUR in ne višje od 892,50 EUR.

Obdobje izplačevanja nadomestila za primer brezposelnosti je odvisno od dolžine predhodnega zavarovanja. Izplačuje se:

- tri mesece za zavarovalno dobo od 9 mesecev do pet let;
- šest mesecev za zavarovalno dobo od pet do 15 let;
- devet mesecev za zavarovalno dobo od 15 do 25 let;
- 12 mesecev za zavarovalno dobo več kot 25 let;
- 19 mesecev za zavarovane osebe, starejše od 50 let in z zavarovalno dobo več kot 25 let;
- 25 mesecev za zavarovane osebe, starejše od 55 let in z zavarovalno dobo več kot 25 let.

Poleg tega Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje plačuje prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za največ eno leto do izpolnitve pogojev za upokojitev.

Osebe, ki prejemajo nadomestilo za primer brezposelnosti, so vključene v sisteme socialnega zavarovanja, tj. obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, obvezno zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za starševsko varstvo in zavarovanje za primer brezposelnosti.

Kako je omogočen dostop do nadomestila za primer brezposelnosti?

Zahtevek za nadomestilo za primer brezposelnosti se vloži pri pristojni območni službi Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje. Izplačuje se od prvega dne po prenehanju delovnega razmerja.

Če se brezposelna oseba prijavi po preteku 30-dnevnega roka, se ji pravica skrajša za zamujeni čas.

Poglavje XI: Minimalna sredstva

Kdaj imate pravico do prejemkov za zagotavljanje minimalnih sredstev?

Vsi prebivalci s stalnim prebivališčem, ki si iz objektivnih razlogov ne morejo zagotoviti zadostnih sredstev za preživetje (katerih premoženje in dohodek sta pod določeno zgornjo mejo), so lahko upravičeni do denarne socialne pomoči.

Varstveni dodatek

Varstveni dodatek je mesečni denarni dodatek iz sistema socialnega varstva, ki je odvisen od dohodka upravičenca. Izplačuje se trajno nezaposljivim osebam, osebam, trajno nezmožnim za delo ali osebam starejšim od 63 leta za ženske in 65 let za moške.

Oskrbnina

Za oskrbnino je mogoče zaprositi, potem ko je bila pravica do odpravnine izčrpana. Vdova ali vdovec se mora prijaviti na zavodu za zaposlovanje v 30 dneh po navedenem datumu ter izpolnjevati pogoje za upravičenost do varstvenega dodatka. Zato je tudi oskrbnina nadomestilo, ki je odvisno od dohodka.

Kaj obsega kritje?

Denarna socialna pomoč je določena v skladu z minimalnimi sredstvi za preživetje ter je vezana na minimalni dohodek (trenutni določen osnovni minimalni dohodek je 260 EUR). Minimalni dohodek za družine se določi glede na sestavo družine.

Višina zneska denarne socialne pomoči se določi kot razlika med minimalnim dohodkom (posameznika ali družine) in dejanskim dohodkom (posameznika ali družine). Pomoč se prvič dodeli največ za obdobje treh mesecev, nato pa se lahko njeno izplačevanje podaljša za šest mesecev, vse dokler se okoliščine ne spremenijo. V posebnih primerih (starost nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške ali druge pomembne okoliščine) se lahko pomoč dodeli največ za obdobje 12 mesecev. Trajna denarna socialna pomoč se dodeli upravičencem, ki izpolnjujejo pogoje za varstveni dodatek.

Varstveni dodatek se določi na podlagi razlike med zneskom denarne socialne pomoči (ali dejanski prihodek) in mejnim zneskom. Mejni znesek se izračuna z dodajanjem določenega odstotka (73 % za prvega odraslega in 36 % za drugega) k odstotkom denarne socialne pomoči..

Višina oskrbnina je enaka višini vdovske pokojnine, ki bi jo upravičenec prejemal, če bi bil do nje upravičen. Oskrbnina ne more preseči določenega zneska ali trajanja (24 mesecev).

Kako je omogočen dostop do prejemkov za minimalna sredstva?

Za denarno socialno pomoč in varstveni dodatek je mogoče zaprositi na centru za socialno delo. Zahtevki se lahko vložijo na posebnem obrazcu. Center zbere informacije, tudi zaupne, neposredno pri osebi in po uradni dolžnosti iz podatkovnih baz pooblaščenih organov in organizacij.

Za oskrbnino je treba zaprositi pri območni enoti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Oskrbnina je indeksirana in se izplačuje na enak način kot pokojnine.

Poglavje XII: Dolgotrajna oskrba

Kdaj imate pravico do dolgotrajne oskrbe?

V Sloveniji ni posebnega zavarovanja ali sheme pomoči za dolgotrajno oskrbo. Vendar je lahko oseba, ki je odvisna od oskrbe druge osebe in ki potrebuje stalno postrežbo in pomoč pri vsakodnevnih opravilih, upravičena do nekaterih prejemkov iz naslova različnih shem socialne varnosti. Na primer, obstajajo posebne pravice v okviru obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, obveznega zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za starševsko varstvo in sistemov socialne pomoči.

Dodatek za pomoč in postrežbo

Za dodatek za pomoč in postrežbo lahko zaprosijo upokojenci (prejemniki starostne, delne, invalidske, vdovske in družinske pokojnine), in v določenih primerih druge zavarovane osebe, če imajo stalno prebivališče v Sloveniji in potrebujejo stalno pomoč za zadovoljitev svojih osnovnih potreb. Prav tako se lahko izplačuje prejemnikom denarne socialne pomoči.

Nadomestilo za invalidnost

Nadomestilo za invalidnost je socialno varstvo oseb z motnjami, kot so na primer blage, zmerne ali težke motnje duševnega razvoja in fizično motene osebe, ki niso zmožne samostojnega življenja in dela.

Dodatek za tujo nego in pomoč

Invalidne osebe, ki prejemajo invalidnino niso upravičene do pokojnine iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, lahko zaprosijo za dodatek za tujo nego in pomoč. Za upravičenost do tega denarnega prejemka je treba dokazati potrebo po pomoči druge osebe za zadovoljitev vseh (ali večine) dnevniht potreb.

Dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo

Dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, je eden od družinskih prejemkov. Namenjen je nadomestitvi dodatnih stroškov, ki jih ima družina z otrokom s posebnimi potrebami.

Delno plačilo za izgubljeni dohodek

Delno plačilo za izgubljeni dohodek prav tako spada med družinske prejemke. Izplačuje se enemu od staršev, ki je prekinil delovno razmerje, da bi skrbel za otroka s posebnimi potrebami.

Storitve

Daljše bolnišnično zdravljenje je ena od dolgoročnih storitev, ki se zagotavljajo v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja. Na voljo so tudi medicinski pripomočki (ortopedski, slušni aparati in drugi pripomočki, namenjeni za domačo oskrbo, kot so posebne postelje, sanitarna medicinska oprema itd.). Stroški zdravstvenega varstva se krijejo v celoti (brez doplačil v breme zavarovanca) v primeru invalidnih otrok, nekaterih invalidnih odraslih ter starejših oseb nad 75. letom starosti.

Institucionalna oskrba je socialno-varstvena storitev, ki se zagotavlja na primer starejšim osebam. Oseba, ki je upravičena do institucionalne oskrbe, ima alternativno možnost, da izbere družinskega pomočnika. Pristojni lokalni center za socialno delo dodeli družinskega pomočnika invalidni osebi, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh vsakodnevnih življenjskih opravil, plačilo pa je v višini minimalne plače. Prav tako so na voljo storitve za oskrbo upravičenca na njegovem domu (pomoč na domu).

Kaj obsega kritje?

Dodatek za pomoč in postrežbo se prizna slepim in slabovidnim osebam; osebam z najmanj 70 % zmanjšano zmožnostjo premikanja; in osebam, ki jim je potrebno stalno nadzorstvo, če zaradi trajnih sprememb v svojem zdravstvenem stanju ne morejo opravljati vseh ali večine osnovnih življenjskih potreb, ker se ne morejo gibati, samostojno hraniti, oblačiti in slačiti ali skrbeti za osebno higieno ter opravljati drugih osnovnih nalog, nujnih za življenje.

Dodatek za tujo nego in pomoč se prizna invalidnim osebam, ki so nezmožne opravljati velik delež osnovnih življenjskih opravil in potrebujejo stalno pomoč druge osebe.

Posebni otroški dodatek je denarno nadomestilo za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo in je namenjen kritju povečanih življenjskih stroškov, ki se v družini pojavijo zaradi nege in varstva takšnega otroka. Pravica se izvaja v skladu z mnenjem zdravniške komisije. Ta dodatek ni dodeljen v primerih, ko je otrok v ustanovi, kjer je deležen brezplačne celodnevne oskrbe.

Mesečno delno izplačilo za izgubljeni dohodek nadomešča izgubo prihodka enega izmed staršev zaradi nege in varstva otroka s težko duševno ali fizično motnjo. To velja tako v primeru, če starš zaposlitev opusti ali jo opravlja za skrajšan delovni čas. Znesek plačila je enak minimalni plači. Če je eden izmed staršev zaposlen za skrajšan delovni čas, je upravičen do dela tega dodatka.

Pri zagotavljanju storitev se upravičene osebe obravnavajo glede na njihove individualne potrebe. Vrsta oskrbe v ustanovi (oskrba I., II., IIIA., IIIB. in IV. kategorije) je odvisna od posamezne ocene. Na primer, oskrba I. kategorije pomeni, da oseba potrebuje pomoč v zelo omejenem obsegu (večinoma zelo osnovno pomoč in socialno oskrbo), medtem ko oskrbo IV. kategorije potrebujejo osebe z resnimi in dolgotrajnimi duševnimi motnjami, kot je demenca, ki potrebujejo bolj ali manj stalno in posebno oskrbo.

Kako je omogočen dostop do dolgotrajne oskrbe?

Prejemki se dodelijo, takoj ko se ugotovi potreba po oskrbi. Potrebo ocenijo strokovnjaki (invalidske komisije, zdravniki in drugi izvedenci). Invalidsko komisijo sestavljajo zdravniki in izvedenci za ocenjevanje odvisnosti od pomoči, zlasti na področju oskrbe, ter drugi pomembni strokovnjaki na področju socialne varnosti.

Prejemki se izplačujejo, dokler obstaja odvisnost in dokler so izpolnjeni vsi drugi pogoji (npr. starost otroka).

Zahtevek za dodatek za pomoč in postrežbo se vloži pri območni enoti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, če se zanj zaprosi v okviru dodatka k denarni socialni pomoči pa na centru za socialno delo.

Za večino drugih prejemkov ali storitev je treba zaprositi na krajevno pristojnih centrih za socialno delo, npr. dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, delno plačilo za izgubljeni dohodek in družinskega pomočnika.

Upravičenost do daljše bolnišnične oskrbe mora potrditi zdravnik bolnišnice, upravičenost do oskrbe v ustanovi pa ponudnik takšne oskrbe (ali v nekaterih primerih center za socialno delo).

Priloga: Podatki o ustanovah in koristne spletne strani

Če imate vprašanja v zvezi s socialno varnostjo, ki zadevajo več kot eno državo EU, lahko poiščete institucijo, na katero se lahko obrnete, na seznamu institucij, ki ga vodi Evropska komisija in je na voljo na naslovu: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>

Podrobnejše informacije o pogojih za uveljavljanje pravice in posameznih nadomestilih iz naslova socialne varnosti v Sloveniji so na voljo pri javnih zavodih, ki upravljajo socialna zavarovanja, in krajevno pristojnih centrih za socialno delo.

Vprašanja o vplivu zavarovalnih nadomestil v dveh ali več državah članicah naslovite na:

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

Miklošičeva 24
1000 Ljubljana
Tel: +386 1 30 77 200
Fax: +386 1 43 13 245
E-mail: DI@zzzs.si
<http://www.zzzs.si/>

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije

Kolodvorska 15
1518 Ljubljana
Tel.: +386 1 47 45 100
Fax: +386 1 43 21 046
E-mail: informacije@zpiz.si
<http://www.zpiz.si/>

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Rožna dolina, Cesta IX/6
1000 Ljubljana
Tel: + 386 479-09-00
Fax: + 386 479-02-62
E-mail: info@ess.gov.si
<http://www.ess.gov.si/>

Center za socialno delo Ljubljana Bežigrad

Centralna enota za starševsko varstvo in družinske prejemke
Einspielerjeva ul. 6
1000 Ljubljana
Tel.: +386 1 3001 800
Faks: +386 1 3001 830

E-mail: gpcsd.ce@gov.si
<http://www.csd-lj-bezigrad.si/CE.htm>

Za več informacij se lahko obrnete tudi na pristojna ministrstva:

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Kotnikova 5
1000 Ljubljana
Tel.: +386 1 369 76 00
Fax: +386 1 369 76 67
E-mail: gp.mddsz@gov.si
<https://www.mddsz.gov.si>

Ministrstvo za zdravje

Štefanova 5
1000 Ljubljana
Tel.: + 386 1 478 60 91
Fax: + 386 1 478 60 49
E-mail: gp.mz@gov.si
<http://www.mz.gov.si/>